

Sygn. akt I PK 109/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę ryczałtów za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w G. - Ośrodka Zamiejscowego w R.
z dnia 15 listopada 2017 r., sygn. akt IX Pa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od skarżącej na rzecz powoda kwotę 1.350 (jeden tysiąc
trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. IX Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 listopada 2017 r., po rozpoznaniu apelacji powoda J. J., zmienił wyrok Sądu Rejonowego w J. IV Wydziału Pracy z dnia 25 maja 2017 r. w pkt 1 i 2 w ten sposób, że zasądził od pozwanej P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz powoda łączną kwotę 21.455,67 zł wraz z ustawowymi odsetkami, w pozostałej części oddalił apelację oraz orzekł o kosztach procesu.

W przedmiotowej sprawie bezsporne było zatrudnienie powoda u pozwanej na stanowisku kierowcy w transporcie międzynarodowym oraz wykonywany

transport międzynarodowy, podczas którego powód nocował w kabinie prowadzonego samochodu ciężarowego. Zasady wypłaty świadczeń z tytułu podróży służbowej określone zostały w regulaminie wynagradzania pozwanej z dnia 1 września 2005 r. w § 13 oraz w załączniku nr 1 „Zasady wynagradzania kierowców”. W szczególności § 8 załącznika regulował wypłaty świadczeń z tytułu podróży służbowej, a jego pkt 4 zasady zwrotu kosztów noclegu.

Sąd pierwszej instancji ocenił, że roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż stanowiło nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 8 k.p. Sąd ten miał na uwadze, że wypłacane powodowi co miesiąc diety mieściły w sobie zarówno minimalną dietę, jak i kwotę ryczałtu za nocleg. Odmienne stanowisko zajął Sąd drugiej instancji, argumentując, że strona pozwana nie uregulowała prawidłowo zasad przyznawania zwrotu kosztów noclegów, dlatego należało zastosować przepisy wykonawcze do art. 77⁵ § 2 k.p. a powodowi przysługiwał zwrot kosztów noclegu w wysokości określonej w § 9 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. Strona pozwana nie kwestionowała pod względem rachunkowym prawidłowości dokonanych przez powoda wyliczeń należnych mu ryczałtów za noclegi z tytułu zagranicznych podróży służbowych, ale merytoryczną zasadność roszczenia. Sąd drugiej instancji uznał, że nie doszło do nadużycia prawa podmiotowego w rozumieniu art. 8 k.p.c., ponieważ taki zarzut jest usprawiedliwiony tylko w ekstremalnych sytuacjach, tj. w razie szczególnie rażącego naruszenia obowiązków pracowniczych lub obowiązujących przepisów prawa, co w przedmiotowej sprawie nie zaszło. W konsekwencji Sąd drugiej instancji zmienił wyrok w części oddalającej roszczenie o zapłatę spornych ryczałtów, które zasądził w kwotach wymienionych w wydanym wyroku, oddalając apelację powoda w pozostałej części, tj. o zapłatę wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych ze względu na jego regulaminowy ryczałtowy wymiar.

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie: 1/ art. 382 k.p.c. przez pominięcie zarzutów pozwanej podniesionych przez Sądem pierwszej instancji oraz widocznych *prima facie* sprzeczności w zebranych materiale dowodowym, których pominięcie wykluczało prawidłowe ustalenie stanu faktycznego, 2/ art. 775 § 3 w związku z art. 77⁵ § 4 i 5 k.p. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że do

rozstrzygnięcia niniejszej sprawy znajdą zastosowanie wprost przepisy § 9 ust. 1-3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. bez uwzględniania istotnych okoliczności sprawy wymagających dokonania oceny wysokości należnego powodowi świadczenia, 3/ § 9 ust. 1 - 3 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. przez błędne zastosowanie i przyznanie ryczałtu „w wysokości i kategorii nieznanej przepisom prawa”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca twierdziła, że skarga jest oczywiście uzasadniona wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na prawidłowy osąd sporu ze względu na nierozpoznanie zarzutów „podniesionych przez pozwanego na etapie postępowania przed sądem I instancji” oraz bezpodstawne wydanie zaskarżonego wyroku. Dlatego wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a w razie uchylenia zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy również kosztów procesu przed Sądem drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. Jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest zgodnie z art. 398⁴ § 2 w związku z art. 398⁹ § 1 k.p.c., wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się, jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z przesłankami tzw. „przedsądu”, którego

przedmiotem jest przyjęcie lub odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Przesłanki te określone są w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko one podlegają badaniu na tym wstępnym etapie postępowania. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia nie może być dowolna, ale konieczne jest wskazanie argumentacji jurydycznej.

We wnioskach o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca wskazała na oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz „naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.)”. Tymczasem w ogólnikowym uzasadnieniu takich twierdzeń zabrakło precyzyjnych argumentów przekonujących za oczywistą zasadnością wniesionej skargi. Skarżąca powołując się na oczywistą zasadność skargi odwołała się przede wszystkim do naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 382 k.p.c., bez wskazania, jaki materiał lub dowody były znaczące w przedmiotowej sprawie i zostały pominięte przez Sąd drugiej instancji. W szczególności w skardze zabrakło zarzutów nieprzeprowadzenia konkretnych dowodów wymaganych do oczekiwanej oceny rzekomo kwalifikowanego naruszenia art. 382 k.p.c., np. wskutek naruszenia art. 217 § 3, art. 227 lub 378 § 1 k.p.c. W konsekwencji chybiony okazał się ten ułomnie uzasadniony proceduralny zarzut kasacyjny.

Także zarzut nierozpoznania zarzutu skarżącej o nieprzerwaniu biegu przedawnienia roszczeń powoda był chybiony z kilku przyczyn. Po pierwsze, zarzut taki był skierowany pod adresem Sądu pierwszej instancji oraz nie był podnoszony w odpowiedzi pozwanej na apelację powoda, przeto nie podlegał weryfikacji kasacyjnej, która służy wyłącznie kontroli orzekania Sądu drugiej instancji. Po drugie, skarżąca nie podała materialnoprawnej podstawy tego zakresu zaskarżenia. W końcu, bieg przedawnienia roszczeń przerwało sądowe wezwanie do ugodowego zaspokojenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), bez względu na jego potencjalnie nieprawidłowe doręczenie stronie przeciwnej (pозwanej). Również zarzut „nieprawidłowego określenia wartości żądania (jako naruszenie art. 358 § 1 i 2 kc)” był skierowany pod adresem Sądu pierwszej instancji, a ponadto nie został wykazany jego istotny wpływ na dokonany osąd przedmiotu sporu.

Natomiast jurysdykcyjne kontrowersje dotyczące orzekania o ryczałtach za noclegi odbyte w kabinie samochodu w transporcie międzynarodowym nie ustały po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, kwestionującego zgodność z Konstytucją RP „kaskadowych” przepisów o ryczałtach za noclegi odbywane w kabinach samochodów przez kierowców w transporcie międzynarodowym. Po wydaniu tego orzeczenia trybunalskiego i do czasu ustanowienia nowych i precyzyjnych regulacji prawnych w spornym zakresie rekompensat za uciążliwości nocowania kierowców w kabinach samochodów nie ma podstaw prawnych i uzasadnienia do oddalania w całości roszczeń kierowców o zasądzenie od pracodawców spornych świadczeń z tytułu noclegów odbywanych w kabinie samochodu, ponieważ kierowcy który podczas nocnego odpoczynku działają w interesie pracodawcy, choćby przez sprawowanie „pieczy” nad mieniem pracodawcy, co może niekiedy przeciwdziałać potencjalnemu zaborowi powierzonego mu samochodu i przewożonego ładunku. Dlatego do czasu legislacyjnej sanacji porządku prawnego w zakresach uznanych za niekonstytucyjne w zreferowanym przez Sąd drugiej instancji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, należy nadal orzekać z uwzględnieniem ukształtowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, który w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164), potwierdził stanowisko, że noclegi kierowców zatrudnionych w międzynarodowym transporcie samochodowym w kabinach samochodów nie stanowią bezpłatnego wypoczynku, przeto wymagają stosownej rekompensaty. Trzeba też zwrócić uwagę, że z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 18 lutego 2016 r., C-325/15, nie tyle wynika, że kierowcom zatrudnionym w transporcie międzynarodowym nie przysługują żadne należności za noclegi w kabinie samochodu w transporcie międzynarodowym, ale że prawo wspólnotowe, w tym art. 8 ust. 8 rozporządzenia Rady (EWG) „nie stoi na przeszkodzie” krajowym regulacjom, które określają warunki, w jakich kierowcy mogą domagać się zwrotu kosztów noclegów wynikających z działalności zawodowej przewoźnika. Oznacza to, że regulacje wspólnotowe nie wyłączają ani nie modyfikują krajowych przepisów lub układowych, regulaminowych lub umownych postanowień o przysługiwaniu spornych ryczałtów, w tym nie zastępują braku takich regulacji. W tym zakresie podkreśla się w

szczegółności, że zakładowe lub umowne regulacje prawne wyłączające obowiązek pracodawców pokrywania kosztów noclegów kierowców w międzynarodowym transporcie samochodowym w związku z zapewnieniem im noclegów w kabinach pojazdów są „bezskuteczne i nie mają mocy prawnej” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2018 r., III PK 158/16, LEX nr 24502454).

Powyższe oznacza, że wyżej powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie może być wykorzystywany dla ostatecznego ani definitywnego negatywnego osądu spornych roszczeń kierowców, bo nadal w tym nadal złożonym przedmiocie licznych sporów o ryczałty za noclegi w międzynarodowym transporcie samochodowym występują kontrowersje, ale nie zmienia się stanowisko, że kierowca w transporcie samochodowym ma prawo do świadczeń związanych z odbywanymi noclegami w kabinach samochodów podczas wykonywania transportu międzynarodowego oraz to, że sporne świadczenia stanowią koszty pracy obciążające pracodawcę. Sąd Najwyższy podtrzymuje ugruntowany pogląd, że nocleg w kabinie samochodu nie jest równoznaczny z zapewnieniem kierowcy bezpłatnego noclegu, wymaganym w standardzie wyższym niż „kabinowy”, natomiast art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego legalności, ani wyżej powołany wyrok Trybunału konstytucyjnego prawa do takiej rekompensaty nie wyłączają w całości. Wprawdzie w sferze innej niż państwowa lub samorządowa - o wysokości zwrotu kosztów podróży decyduje pracodawca prywatny, przy czym ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać uzgodniony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu z rozporządzenia w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28). Oznacza to dopuszczalność ustalenia w regulacji zakładowej lub umownej prawa pracy spornego ryczałtu w kwocie niższej od 25% limitu kosztów noclegu hotelowego za granicą.

Tymczasem w spornym zakresie pozwany jedynie utrzymywał, że „wyplacana dieta była wystarczająca dla pokrycia wszystkich kosztów podróży służbowych, a zatem w kategoriach ekonomicznych wypłacane świadczenie spełniało swoje zadanie”, co nie zasługiwało na akceptację wobec prawnego rozróżniania diet przeznaczonych na utrzymanie i finansowanie potrzeb związanych oraz należności za noclegi w transporcie międzynarodowym. Brak precyzyjnych regulacji zakładowych określających koszty nocowania zatrudnianych kierowców obciążał skarżącą, który ponadto nie wskazała na potencjalną potrzebę „moderowania” wysokości zasądzonych ryczałtów przez ich miarkowanie, z uwzględnieniem standardu nocowania w kabinie konkretnego pojazdu, nad którym pieczę sprawuje kierowca także podczas noclegu. Taki nurt judykatury dopuszcza miarkowanie spornego ryczałtu noclegowego poniżej 25% ryczałtu wynikającego z przepisów prawa powszechnie obowiązującego (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 17 listopada 2016 r., II PK 227/15, LEX nr 2180093 lub z 5 grudnia 2017 r., II PK 286/16, LEX nr 2434444). W tej interpretacji, ryczałt za nocleg może być niższy niż 25% ryczałtu „powszechnego”, ale nie może być dowolnie niski, a zatem o jego spornej wysokości Sąd powinien orzec z uwzględnieniem dyspozycji art. 322 k.p.c. Zasada ta jest pomocna na wypadek nieustalenia wysokości spornych ryczałtów za noclegi lub w razie niepełnej czy nieprecyzyjnej regulacji regulaminowej lub umownej, z których miało wynikać sporne uprawnienie. W szczególności, jeżeli sporne świadczenie nie zostało uregulowane w konkretnych kwotach, to może być sądownie orzeczone poniżej 25% hotelowego ryczałtu takich kosztów (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, OSNP 2018 nr 3, poz. 28). W przedmiotowej skardze zabrakło tego typu potencjalnie adekwatnych zarzutów kasacyjnych, przeto Sąd Najwyższy nie miał podstaw prawnych do zweryfikowania bezpodstawnie zaskarżonego tylko co do zasady wyroku, w tym nie było argumentów do odmiennego orzekania niż w analogicznych sprawach z udziałem skarżącej spółki (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 19 grudnia 2017 r., I PK 246/16, LEX nr 2438316 lub 21 lutego 2019 r., I PK 252/17, LEX nr 2623753).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekając o należnych powodowi kosztach zastępstwa procesowego w zgodzie z art. 98 k.p.c.